

PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 161/22

Luksemburgā, 2022. gada 22. septembrī

Tiesas spriedums lietā C-159/21 | *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság u.c.*

Starptautiskās aizsardzības atņemšana valsts drošības apdraudējuma dēļ: Savienības tiesībām ir pretrunā tāds Ungārijas tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru attiecīgā persona vai tās pārstāvis lietas materiāliem var piekļūt tikai *a posteriori* – ar atļauju un bez lēmuma pamatojuma paziņošanas

Savienības tiesību normas nepieļauj, ka par starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanu atbildīgā iestāde sistemātiski balstās uz nepamatotu atzinumu, ko ir izdevušas iestādes, kurām uzticētas specializētas funkcijas saistībā ar valsts drošību un kuras ir konstatējušas, ka persona apdraud valsts drošību

2002. gadā Ungārijas tiesa GM piesprieda brīvības atņemšanas sodu par narkotisko vielu tirdzniecību. Pēc patvēruma pieteikuma iesniegšanas Ungārijā, ar *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa, Ungārija) 2012. gada jūnijā pasludināto spriedumu GM piešķirts bēgļa statuss. Ar 2019. gada jūlijā pieņemtu lēmumu *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság* (Migrācijas policijas Valsts galvenā pārvalde, Ungārija) atņēma viņam bēgļa statusu un atteica piešķirt Direktīvās 2011/95¹ un 2013/32² reglamentēto alternatīvās aizsardzības statusu, piemērojot viņam neizraidīšanas principu. Šis lēmums bija pamatots ar divu Ungārijas specializēto iestāžu – *Alkotmányvédelmi Hivatal* (Konstitūcijas aizsardzības birojs) un *Terrorelhárítási Központ* (Terorisma apkarošanas centrs) – atzinumu, kurā šīs abas iestādes bija secinājušas, ka GM uzturēšanās valstī apdraud tās drošību. GM šo lēmumu apstrīdēja iesniedzējtiesā.

Iesniedzējtiesa tostarp vēlas noskaidrot, vai Ungārijas tiesiskais regulējums par piekļuvi klasificētajai informācijai ir

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.).

² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180., 60. lpp.).

saderīgs ar Direktīvas 2013/32³ 23. pantu, kurā paredzēts starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja juridiskās palīdzības un pārstāvības apjoms. Tā arī vēlas noskaidrot, vai Savienības tiesībām atbilst Ungārijas tiesību norma, kurā prasīts, lai administrācija balstītos uz iepriekš minēto specializēto iestāžu nepamatoto atzinumu, un tā pati nevar pārbaudīt attiecīgās aizsardzības izslēgšanas klauzulas piemērošanu.

Tiesa tostarp nospriež, ka **Direktīva 2013/32⁴**, ņemot vērā vispārējo tiesību uz labu pārvaldību principu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu, **nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā paredzēts**, ka, ja lēmums par starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidīšanu vai šī statusa atņemšanu ir balstīts uz informāciju, kuras izpaušana apdraudētu attiecīgās dalībvalsts valsts drošību, **attiecīgā persona vai tās padomdevējs var piekļūt šai informācijai tikai a posteriori ar atļauju – viņiem pat netiek paziņots šī lēmuma pamatojums** – un šo informāciju nevar izmantot iespējama vēlāka administratīvā vai tiesas procesa vajadzībām. Tiesa arī konkrēzē, ka **Direktīvas 2013/32 un 2011/95⁵ nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru iestādei, kas ir atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanu, sistemātiski**, ja iestādes, kurām uzticētas specializētās funkcijas saistībā ar valsts drošību, nemotivētā atzinumā, ir konstatējušas, ka persona apdraud drošību, **nepiešķir šai personai alternatīvo aizsardzību vai atsauc minētajai personai iepriekš piešķirto starptautisko aizsardzību**, balstoties uz šo atzinumu.

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, attiecībā uz jautājumu par valsts tiesiskā regulējuma atbilstību Savienības tiesībām, ciktāl tas ierobežo attiecīgo personu vai viņu pārstāvju piekļuvi konfidencialai informācijai, pamatojoties uz kuru ir pieņemti lēmumi par starptautiskās aizsardzības statusa atņemšanu vai starptautiskās aizsardzības piešķiršanas atteikšanu valsts drošības apsvērumu dēļ, Tiesa atgādina, ka saskaņā ar Direktīvu 2013/32⁶, ja dalībvalstis ierobežo piekļuvi informācijai vai avotiem, kuru izpaušana apdraudētu it īpaši valsts vai avotu drošību, dalībvalstīm ir ne tikai jānodrošina piekļuve šai informācijai vai avotiem tiesām, kuru kompetencē ir lemt par lēmuma par starptautisko aizsardzību tiesiskumu, bet valsts tiesībās ir jāievieš procedūras, kas nodrošina, ka tiek ievērotas attiecīgās personas tiesības uz aizstāvību⁷. Lai gan dalībvalstis šajā ziņā var piešķirt piekļuvi minētajai informācijai attiecīgās personas padomdevējam, šāda procedūra nav vienīgā dalībvalstu iespēja izpildīt šo pienākumu. Tādējādi šajā ziņā izveidoto procedūru konkrētie noteikumi ir katras dalībvalsts iekšējās tiesību sistēmas jautājums atbilstoši dalībvalstu procesuālās autonomijas principam, tomēr ar nosacījumu, ka tie nav mazāk labvēlīgi par noteikumiem, kuri reglamentē līdzīgas iekšējās situācijas (līdzvērtības princips), un ka tie nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu Savienības tiesību sistēmas piešķirto tiesību izmantošanu (efektivitātes princips).

Tiesa arī atgādina, ka tiesības uz aizstāvību nav absolūtas prerogātas un ka tiesības piekļūt lietas materiāliem, kuri no tām izriet, var tikt ierobežotas, pamatojoties uz līdzsvarošānu starp tiesībām uz labu pārvaldību, kā arī attiecīgās

³ Atbilstoši šīs normas 1. punktam: "Dalībvalstis nodrošina, ka juridiskais konsultants vai cits padomdevējs, kuru kā tādu pieļauj vai atļauj valsts tiesību akti un kurš sniedz palīdzību vai pārstāv pieteikuma iesniedzēju saskaņā ar valsts tiesību aktu noteikumiem, var piekļūt informācijai pieteikuma iesniedzēja lietā, uz kuras pamata ir pieņemts lēmums vai tiks pieņemts lēmums.

Dalībvalstis var izdarīt izņēmumu gadījumā, ja šādas informācijas vai avotu atklāšana varētu kaitēt valsts drošībai, to organizāciju vai personu drošībai, kas sniedz informāciju, vai to personu drošībai, uz ko informācija attiecas, vai ja varētu tikt kompromitētas izmeklēšanas intereses saistībā ar starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, ko veic dalībvalstu kompetentās iestādes, vai dalībvalstu starptautiskās attiecības. Šādos gadījumos dalībvalstis:

a) V nodaļā minētajām iestādēm nodrošina piekļuvi šādai informācijai vai avotiem; un

b) valsts tiesību aktos paredz procedūras, ar ko garantē, ka tiek ievērotas pieteikuma iesniedzēja tiesības uz aizstāvību .

Attiecībā uz b) apakšpunktu piekļuvi šādai informācijai vai avotiem dalībvalstis var jo īpaši piešķirt juridiskajam konsultantam vai citam padomdevējam, kas ir izgājis drošības pārbaudi, ciktāl informācija ir saistīta ar pieteikuma izskatīšanu vai lēmuma pieņemšanu par starptautiskās aizsardzības atņemšanu."

⁴ Konkrētāk – runa ir par Direktīvas 2013/32 23. panta 1. punktu, lasot to kopsakarā ar tās 45. panta 4. punktu.

⁵ Konkrētāk – runa ir par Direktīvas 2013/32 4. panta 1. un 2. punktu, 10. panta 2. un 3. punktu, 11. panta 2. punktu, kā arī 45. panta 3. punktu, lasot tos kopsakarā ar Direktīvas 2011/95 14. panta 4. punkta a) apakšpunktu un 17. panta 1. punkta d) apakšpunktu.

⁶ 23. panta 1. punkta otrās daļas a) un b) apakšpunkts.

⁷ Šis otrais pienākums ir balstīts uz Direktīvas 2013/32 23. panta 1. punkta otrās daļas b) apakšpunktu.

personas tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību, no vienas puses, un interesēm, kas izvirzītas, lai pamatotu lietas materiālu neizpaušanu šai personai, no otras puses, it īpaši, ja šīs intereses ir saistītas ar valsts drošību. Lai gan, ņemot vērā nepieciešamību ievērot Pamattiesību hartas 47. pantu, šī līdzsvarošana nevar atņemt efektivitāti attiecīgās personas tiesībām uz aizstāvību un pašā direktīvā⁸ paredzētajām tiesībām celt prasību, tomēr tās rezultātā noteikti lietas materiāli var netikt paziņoti attiecīgajai personai, ja šo elementu izpaušana var tieši un konkrēti apdraudēt attiecīgās dalībvalsts valsts drošību.

Tāpēc Direktīvas 2013/32 23. panta 1. punkta otrā daļa **nevar tikt interpretēta tādējādi, ka tā ļautu kompetentajām iestādēm nostādīt attiecīgo personu situācijā, kad ne šī persona, ne tās padomdevējs nevar pienācīgi iepazīties** – attiecīgā gadījumā īpašā procedūrā, kuras mērķis ir nodrošināt valsts drošību, – **ar tās lietas materiālos esošo noteicošo elementu būtību**. Šajā ziņā Tiesa precīzē – ja lietas materiālos iekļautās informācijas izpaušana ir tikusi ierobežota valsts drošības apsvērumu dēļ, **attiecīgās personas tiesību uz aizstāvību ievērošana netiek pietiekami nodrošināta ar iespēju šai personai noteiktos apstākļos saņemt atļauju piekļūt šai informācijai, kas papildināta ar pilnīgu aizliegumu to izmantot administratīvajā procesā vai iespējamā administratīvā procesā**. Turklāt kompetentās tiesas tiesības piekļūt lietas materiāliem, lai nodrošinātu tiesības uz aizstāvību, nevar aizstāt piekļuvi informācijai, ko šai lietai pievienojusi pati attiecīgā persona vai tās padomdevējs.

Otrkārt, attiecībā uz attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma saderību ar Savienības tiesībām, ciktāl ar to valsts drošības jomā specializētajām struktūrām ir piešķirta nozīmīga loma procedūrā, kuras rezultātā tiek pieņemti lēmumi par starptautiskās aizsardzības atņemšanu vai atteikumu to piešķirt, Tiesa nospriež, ka **vienīgi iestāde, kas atbildīga par to, lai tiesas uzraudzībā tiktu izvērtēti visi atbilstošie fakti un apstākļi**, tostarp tie, kuri attiecas uz Direktīvas 2011/95. pantiem, kuri attiecas uz bēgļa statusa atņemšanu vai atteikumu to atjaunot, ir atbildīga par visu to faktu un apstākļu izvērtēšanu, kas attiecas uz bēgļa statusa atcelšanu vai atteikumu to atjaunot⁹, kā arī to, kas attiecas uz šī statusa piešķiršanas izslēgšanu¹⁰. Šai iestādei, kas atbildīga par noteikšanu, lēmumā ir jānorāda iemesli, pamatojoties uz kuriem tā ir pieņēmusi šo lēmumu. **Tātad tā nevar aprobežoties ar citas iestādes pieņemta lēmuma īstenošanu un tikai uz šī pamata pieņemt lēmumu atteikt alternatīvās aizsardzības piešķiršanu vai atņemt iepriekš piešķirtu starptautisko aizsardzību**. Gluži pretēji – **tās rīcībā ir jābūt visai būtiskajai informācijai un, ņemot vērā šo informāciju, tai ir jāveic pašai savs faktu un apstākļu vērtējums, lai noteiktu sava lēmuma būtību un lai to pilnībā pamatotu**. Kaut gan informāciju, ko kompetentā iestāde izmanto, lai veiktu savu novērtējumu, daļēji var sniegt iestāde, kurai ir uzticētas specializētas funkcijas saistībā ar valsts drošību, kompetentajai iestādei ir brīvi jānovērtē šīs informācijas apjoms un tās atbilstība pieņemamajam lēmumam. Tāpēc **pēdējai minētajai nevar būt pienākums balstīties uz šo iestāžu nepamatotu atzinumu, balstoties uz vērtējumu, kura faktiskais pamats tai nav paziņots**.

ATGĀDINĀJUMS: Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ļauj dalībvalstu tiesām to tiesvedības ietvaros uzdot jautājumus Tiesai par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esamību. Tiesa neiztiesā strīdus, ko izskata valstu tiesas. Valsts tiesai ir jāatrisina lieta saskaņā ar Tiesas nolēmumu. Šis nolēmums ir vienlīdz saistošs citām valstu tiesām, kurām ir jāizskata līdzīga problemātika.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

Pilns sprieduma [teksts](#) tiek publicēts CURIA tīmekļvietnē pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Marta Ošleja ☎ (+352) 4303 6005

Palieciet ar mums!

⁸ Šāda iespēja ir paredzēta Direktīvas 2013/32 45. panta 3. punktā.

⁹ Skat. Direktīvas 2011/95 14. pantu.

¹⁰ Skat. Direktīvas 2011/95 17. pantu.

